

**SUG‘ORILADIGAN YERLARINI NORMATIV QIYMATINI  
ANIQLASH**

**Asadova Manzura Axatovna**

Buxoro davlat texnika universitetining

3-bochqich tayanch doktoranti

[asadovam755@gmail.com](mailto:asadovam755@gmail.com)

**Annatatsiya** .Maqolada qishloq xo‘jalik yer maydonlarini normativ qiymatini aniqlashda qishloq xo‘jalik ekinlari va bonitet balli hisobga olgan holda foyda, rentabillik asosidagi daromadli yondashuvdan foydalanib aniqlanadi.

**Kalit so‘zlar:** bonitet balli, unumdorlik ,hosildorlik normativ qiymat.

Sug‘oriladigan ekin yerlarining normativ qiymatini aniqlashda har har bir konturdagi tuproq unumdorligi (bonitet balli) aniqlab olinadi. Qishloq xo‘jaligiga mo‘ljallangan yerlarning bonitet balli bir bonitet balli hosildorligidan kelib chiqib bir bonitet balli narxi hisob-kitob qilinadi. Asosiy qishloq xo‘jalik ekinlarining normativ hosildorligi tuproqning o‘rtacha bonitet balli bilan qishloq xo‘jalik ekinlari, tuproq bonitet balli bir bonitet balliga mos normativ hosildorlikning yug‘indisiga muvofiq belgilanadi.

Sugoriladigan yerlarning 1 gektar normativ qiymati quyidagi formula bo‘yicha aniqlanadi:

**$SN=BB*BHM*FR*MK*SK*HN*NH*IM$** , bunda :

**SN-** sugoriladigan ekin yerlarining ekin yerlarining normativ qiymati, ming so‘m

**BB-**yerlarning ball boniteti (0-100gacha);

**BHM**-baziviy hisoblash miqdorining 50 foizi, ming so‘m

**FR**-bir yilda olinadigan foyda rentabellik darajasi (10 foiz);

**MK**-mintaqaviy koeffisient;

**SK**- suv bilan ta‘minlanganlik koeffisienti;

**HN**- hosil nobud bo‘lishini hisobga olish koeffisienti

**NH**-ekilgan qishloq xo‘jalik ekinlarining normativ hosildorligi;

**IM**- yer uchaskasining ijaraga olingan muddati;

Sug‘oriladigan ekin yerlarining o‘rtacha bonitet balli tuproqni bonitirovka qilish materiallaridan foydalangan holda aniqlanadi. Normativ qiymatini aniqlash bo‘yicha materiallarga normativ qiymatini aniqlash davrida yangidan tashkil etilayotgan qishloq xo‘jalik tovar ishlab chiqaruvchilar, qishloq xo‘jalik ekin maydonlarining chegaralari va ekin maydonlarining bonitet balli o‘zgargan holda o‘zgarish va qo‘shimchalar kiritiladi.

**Qishloq xo‘jaligiga mo‘ljallangan yerlarning normativ qiymatini aniqlash**

| <b>Ekin turi</b>               | <b>Tuproqning bir bonitet baliga nisbatan normativ hosildorligi, ts/ga</b> |
|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
| <b>Sug‘oriladigan yerlarda</b> |                                                                            |
| G‘o‘za                         | 0,4                                                                        |
| Boshqoli don ekinlari          | 0,6                                                                        |
| Tamaki                         | 0,45                                                                       |
| Sholi                          | 0,7                                                                        |

|                                       |      |
|---------------------------------------|------|
| Bir yillik o'tlar (yashil yem-xashak) | 3,0  |
| Sabzavotlar                           | 3,0  |
| Poliz mahsulotlari                    | 2,7  |
| O'tgan yillardagi beda                | 2,0  |
| Don uchun makkajo'xori                | 0,75 |
| Em-xashakbop ildizmevali o'simliklar  | 9,0  |
| Kartoshka                             | 2,0  |
| Bog'lar (o'rta hisobda)               | 0,6  |
| Tokzorlar (o'rta hisobda)             | 0,8  |
| Lalmi yerlarda                        |      |
| Kuzgi bug'doy                         | 0,25 |
| Kuzgi arpa                            | 0,20 |
| Bahorgi no'xat                        | 0,12 |

Har bir qishloq xo'jalik ekin maydonlari va boshqa baholanayotgan yerlarning normativ qiymati to'g'risidagi ma'lumotlar tuziladi.

### **Adabiyotlar ro'yxati**

1. M.A.Asadova Yerlarni baholash ishlarini uslubiy asoslash. Analytical Journal of Education and Development 14-15 b

*ilmiy –amaliy anjuman*

2. M.A.Asadova yerlarni meliorativ holatini baholash. International scientificonline conference: Intellectual decation technologigal solutions and innovative digital tools 1-3 p
3. M.A.Asadova Nauchno-metodicheskoe obosnovanie osenki zemel.Sbornik nauchniy statey 263-265 st.